

יושבים על הגדר

בעוד כמה שנים, כשתיירים סינים יצבאו על שאריות הבטון שבבפאתי קלקיליה, הספר 'חומה ומחדל' יזכיר לנו כמה טיפשים יהיירים היינו בעם { אורי אילון

חומה ומחדל: גדר ההפרדה -

ביטחון או חמדנות? // שאול אריאלי
ומיכאל ספרד | ספרי עליית הגג וידיעות
ספרים | 415 עמודים

ל החומות בהיסטוריה, מציין הספר, נפלו או שהפכו לאטרקציה תיירותית. במובן הזה, הפרויקט הגדול ביותר בתולדות מדינת ישראל מאז הקמתו של המוביל הארצי אולי יקבע את גבולות חוסר השפיות שלנו, אבל בכל מקרה הוא בסך הכל זמני. זהו גם גורלו של הספר החי שוב, המקומם והזמני הזה: כדאי להתאמץ ולק' רוא אותו מהר, כי בעוד שנים מעטות, כשתיירים סינים יצבאו עם מצלמותיהם על שאריות הבטון האחרונות שבבפאתי קלקיליה, הספר הזה ייש' מר רק בספריות החוג למדעי המדינה או החוג למשפטים, כדי לספר לסטודנטים כמה טיפשים, יהיירים ומושחתים היינו פעם. ספר היסטוריה.

שואל אריאלי, מה שנקרא "אל"מ במיל", כתב את רוב הספר וגם הגה את הרעיון לכתיבתו. מיכאל ספרד, האביגדור פלרמן הבא של משפט זכויות האדם בישראל, כתב רק ארבעה פרקים מתוכו. זה הכל, כי הכתיבה הלקונית של אריאלי נדמית לפעמים כמו הרהבה של המצגות הארוכות שאיתן הוא מסתובב שנים במחשב הנייד שלו. נראה שגם האגו שלו לא חמק מבין דפי הספר, ולכן מוזכרות בו אפיוזות ביוגרפיות שונות שאינן לגמרי רלוונטיות לקורא שאינו נמנה עם קרובי משפחתו. כתיבתו של ספרד, לעומת זאת, מפייחה רוח חיים בכיבוש המשמים הזה, ושיאה הוא הפרק המבריק שכתב על מאבקו של הכפר בילעין - משהו בין דרמת מתח למותחן דרמטי.

הטיעונים של אריאלי וספרד נעים על הציר שבין הפרכת נימוקי הביטחון - תוואי נחות מב' הינה טופוגרפית, עשרות שערים שמבטיחים חי' כוך מתמיד, צמידות לבתים פלסטיניים שעלולים לשמש מחסה למפגעים, ועוד המון דוגמאות שרו' בן געלמו משום מה מעיני בג"ץ והציבור היש' ראלי - לבין הוכחת הנימוקים המדיניים לתוואי, שהם למעשה שיקולי סיפוח היסטוריים, נדל"ניים ופוליטיים. בשולי הדברים מגלה הספר את הסי' פורים הדרמטיים באמת: ההתנתקות מעזה היתה למעשה תרגיל מבריק להקפאת התהליך המדיני ולהכשרת השרץ של הגדר; השיפת המנוע האמ'י תי לתוואי הגדר של שרון, שטמון בחזון ה'טרני' ספר מרצון; ושרטוטם של קווי המתאר מעוררי החלחלה של משטר האפרטהייד, שבעברית כובס לכדי "משטר ההיתרים".

עריכה קפדנית היתה אולי מונעת חזרה מעייפת וגם כמה טעויות עובדתיות. כך לדוגמה מצוין בספר כאילו התחיל המאבק העממי נגד הגדר ב'2004, אבל כבר באפריל 2003 התחילה הפעילות המשותפת ליהודים ופלסטינים בכפר מסחה, שאדמותיו סופחו לטובת ההתנחלויות הסמוכות. בעוד סיפורו הדרמטי של הכפר (שה' סתיים בירי המפורסם על מפגינים ישראלים שחתכו את הגדר) נשמט מהספר, מתוארים בו בפרוטרוט השלבים השונים שעבר תוואי הגדר: מסיפוח של 45 אחוז משטח הגדה ל'8 אחוזים בלבד. מהרעיון של ברק ליצור גדר על הקו הירוק באורך 313 ק"מ להקמתו של הנחש המת' פתל של שרון באורך 790 ק"מ (שמספח 364 אלף

מתנחלים בעלות של בסך הכל 15 מיליון שקל לכל קילומטר). מההצעה להפריד בין ישראלים לפלסטינים להחלטה להפריד בין פלסטינים לפלסטינים (כ'238 אלף מהם כלואים ב'21 'מובל' עות' שיצרה הגדר).

עומס המספרים והפרטים בספר מוכיח אמנם 'התמצאות יפה בשטח'. אבל מהו 'השטח' של כותביו? ובכן, זהו בג"ץ, הצבא והממשלה. ובכך שני חסרונות משמעותיים: ראשית, יכולתם של ספרד ואריאלי להביא את מאחורי הקלעים של אלה מוגבלת למדי. שנית, הם לא מעיזים לגעת בפצע המוגלתי שמתוכו צמחה גדר ההפרדה: הפסיכוזה הישראלית. במקום זה נשארים הקצין והעו"ד צמודים לעקרון ההפרדה כשבויים בפחד הדרמוגרפי, ולכן דוברים בעצמם בשפתם של בית המשפט, הצבא והפוליטיקאים.

דווקא הגדר, יקבעו ההיסטוריונים בעוד עש' רות שנים, סימנה את תחילתו של עידן חדש בס' כסוך הישן הזה. דווקא הגדר, שחונקת את הסיכוי לעצמאות כלכלית או פוליטית בצידה המזרחי, החזירה את רעיון האחדות המדינית לשני הע' מים למרכז הבמה הפוליטית. כבר היום שיעור היהודים מתוך אלה שחיים כאן בין הים לירדן הוא בסך הכל 56 אחוז. זהו נתון זמני ביותר, שמ' חייב אותנו לתרגל בקרוב מאוד חי' מיעוט. ולכן, למרות חשיבותו של הספר 'חומה ומחדל', דרוש ספר נוסף, שילמד אותנו לא רק איך בונים או לא בונים גדר. דרוש ספר, ואולי ספרייה חדשה או ככלל שפה חדשה, שמהם נוכל ללמוד איך חיים כאן ביחד. ●

עוד 3 ספרים שיעזרו לכם להניח את הסכטון

- עם, ארץ, מדינה < ישעיהו ליבוביץ'
- שקרים על שלום < טניה ריינהרט
- לחיות עם הסכטון < דניאל בר טל